

Ficsor József, Pajna Sándor, Szakolyi András

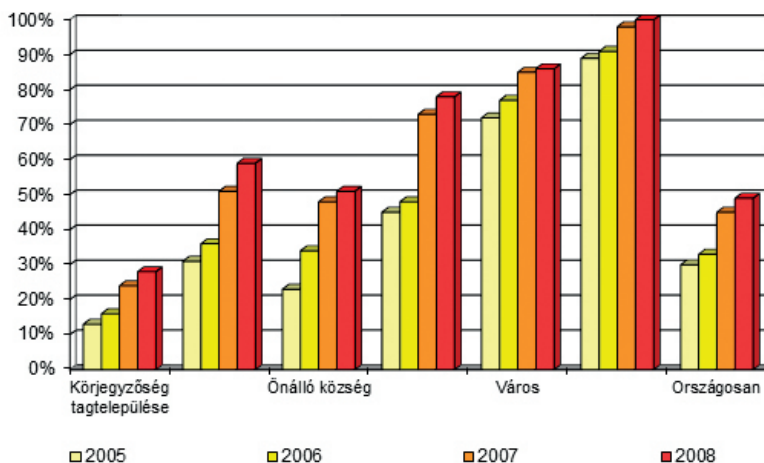
AZ ÖNKORMÁNYZATOK INFORMATIKAI HELYZETE 1998-2010

Az önkormányzatok informatikai kiadásait az 1998-2010-es időszakban is „maradvány” jellegűnek minősíthetjük, azaz az IKT költség nem szerepelt az alap prioritások között. A beruházások között a hardver eszközök beszerzése dominált.

A GKIE.NET 2005-2009 készített felmérést a vizsgált időszak második feléről egy 800 önkormányzat megkérdezésével (település típus és regionális elhelyezkedés figyelembevételével)¹. Ennek az adatsorain keresztül kísérelhetjük meg bemutatni az eszközellátottság legfontosabb elemeit, mutatóit, tényeit.

Számítógép használata

A magyarországi önkormányzatok 97%-a rendelkezik legalább egy számítógéppel, 96%-uk használ asztali és 48%-uk hordozható PC-t, a kézi számítógépek elterjedtsége marginális.

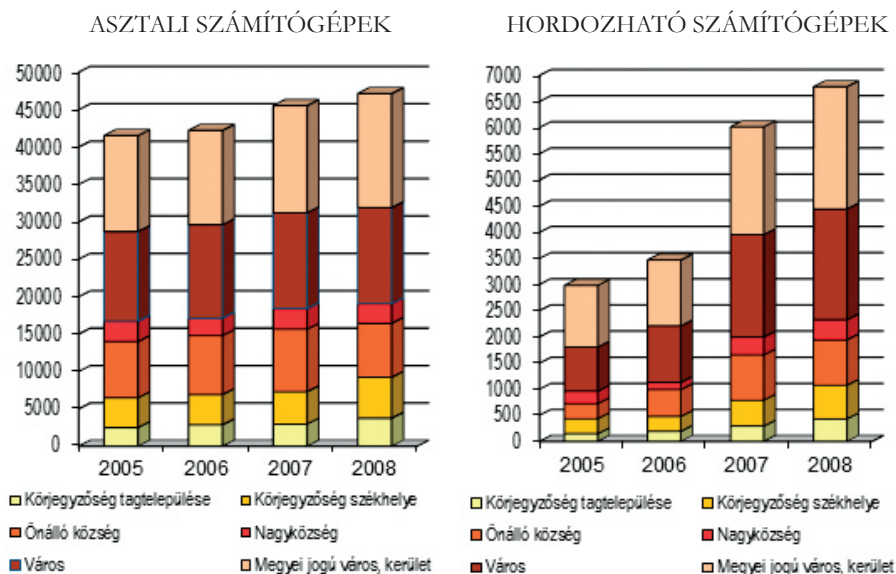
1. ábra (A LAPTOP-PENETRÁCIÓ ALAKULÁSA 2005-2008)

(SZÁZALÉKOS ARÁNYOK A SZÁMÍTÓGÉPET HASZNÁLÓ ÖNKORMÁNYZATOK KÖRÉBEN, N=1796)

¹ Pajna Sándor, GKIE.NET – Kis Gergely: Önkormányzatok ICT használata és elektronikus szolgáltatásai. Országosan reprezentatív felmérés a magyarországi önkormányzati hivatalok körében.

Számítógép-állomány

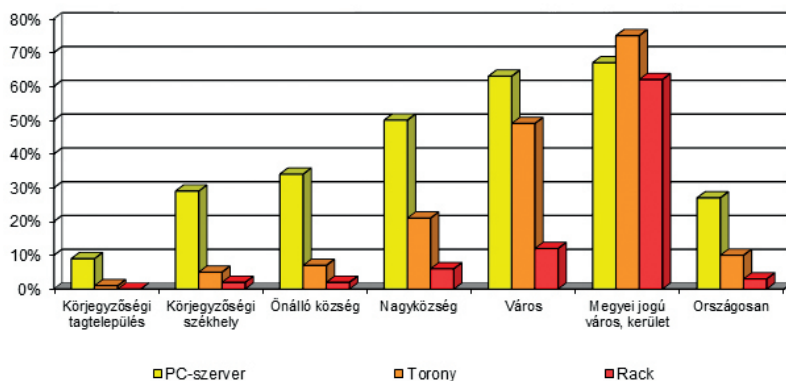
Az önkormányzatok átlagosan 15,4 asztali és 2,2 hordozható számítógépet üzemeltetnek, összesen mintegy 47,1 ezer darab desktop és 6,8 ezer darab laptop géppel rendelkeznek.

2. ábra (A SZEMÉLYI SZÁMÍTÓGÉPÁLLOMÁNY NAGYSÁGÁNAK ALAKULÁSA)

Szerver-használat

A számítógépet használó önkormányzati hivatalok 35%-a rendelkezik szervergéppel. 2007-2008-ban egy kissé lelassult a szerverek használatának terjedése, jelenleg összesen mintegy 1060 önkormányzati hivatalban üzemeltetnek szervert. Az önkormányzatok 27%-a használ szerverként üzemelő PC-t, 10%-a különálló szerverházban (toronyban) működő szervert és 3%-a rack-szekrényben működő szervert.

3. ábra (A KÜLÖNBÖZŐ SZERVERTÍPUSOK HASZNÁLATA)
(SZÁZALÉKOS ARÁNYOK A SZÁMÍTÓGÉPET HASZNÁLÓ ÖNKORMÁNYZATOK KÖRÉBEN, N=1796)

Szerver-állomány

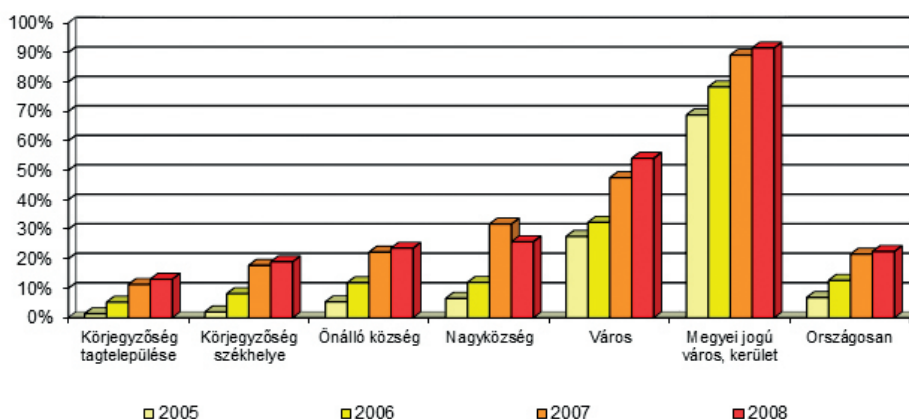
Az önkormányzatok összesen mintegy 1300 darab PC-t működtetnek szerverként, 720 darab különálló szerverházban működő szerverrel és körülbelül 500 darab rack-szekrényben üzemelő szerverrel rendelkeznek. A szerverként üzemelő PC-k több mint fele a községekhez és nagyközségekhez tartozik, a torony-szervereknek már csak az egyötöde, míg a rack-szervereknek már csak töredéke található ezeknél a településtípusoknál.

LAN

A számítógéppel rendelkező önkormányzatok 57%-nak van belső számítógépes hálózata (LAN), 1%-a jelezte azt, hogy egy éven belül kialakítja a LAN hálózatát, valamint további 2%-a mondta, hogy leghamarabb 2010-ben kerít sort ilyen fejlesztésre. A tervezők arányának csökkenése ugyanakkor a LAN terjedési ütemének lassulását vetíti előre. A felmérés alapján 2009 végére a számítógépet használó önkormányzatok 58%-nál működik majd LAN hálózat.

WLAN

A vezeték nélküli lokális hálózat elterjedtsége már jóval alacsonyabb, mint a LAN hálózaté, a számítógéppel rendelkező önkormányzatok 22%-a használ WLAN hálózatot. A bővülésnek továbbra is a hordozható számítógépek terjedése adhat lendületet, ugyanakkor a bővülés előre láthatóan egyre lassulni fog, ahogy az már 2008-ban is látható volt. Ezt a fejlesztési tervek is alátámasztják: az önkormányzatok 2%-a tervezi WLAN hálózat kialakítását a következő 1 évben, és további 2%-a szándékozik WLAN-t létrehozni két éven belül.

4. ÁBRA (A WLAN HASZNÁLATÁNAK ALAKULÁSA 2005-2008 KÖZÖTT)
(SZÁZALÉKOS ARÁNYOK A SZÁMÍTÓGÉPET HASZNÁLÓ ÖNKORMÁNYZATOK KÖRÉBEN, N=1796)

Nyílt forrású szoftverek és munkaszervezést támogató megoldások használata

A nyílt forráskódú szoftverek használata 2003 óta nagymértékben növekedett az önkormányzati szférában, jelenleg a PC-t használó önkormányzatok 40%-a használ nyílt forráskódú szoftvereket, és további 4%-a tervezi ezek alkalmazását a közeljövőben (1200, illetve 100 önkormányzat).

A magyarországi önkormányzatok körében még nagyon csekély az elterjedtsége a csoportmunka szoftvereknek, a workflow-, illetve a tudás- és tartalommenedzsment megoldásoknak. Az előbbit a hivatalok 3-4%-a, utóbbiakat 2%-a használja, a bevezetést tervezők aránya pedig 3-4%.

Elektronikus bankszámlakezelő rendszer

A PC-vel rendelkező önkormányzatok kétharmada használ elektronikus bankszámlakezelő rendszert (terminált), valamint további 2%-a tervezi alkalmazását 2 éven belül. A költségvetési főösszeg növekedésével párhuzamosan az e-banking rendszerek alkalmazása is gyakoribbá válik, amíg az 50 millió forintnál kevesebből gazdálkodók 39%-a használ ilyen megoldást, addig az 500 millió forint feletti mérlegfőösszeggel rendelkező önkormányzatok esetében 80% körüli ez az arány.

Szakfeladatok informatikai támogatottsága

Az önkormányzati szakterületek közül összesen 20 feladatkör esetében vizsgáltuk meg azok informatizáltságát, és az eredmények alapján az önkormányzatok működési területeit három csoportba osztottuk az informatikai támogatottság szerint. Az első csoportot az informatika által gyakran, a másodikat az informatika által kevésbé támogatottnak, a harmadikat pedig informatikai támogatást ritkán élvező területeknek nevezhetjük. A gazdasági ügyeken belül külön megvizsgáltuk a 4 legfontosabb funkciót.

	Használ informatikai támogatást		Tervezi a terület informatikai támogatását	
	%	darab	%	darab
Informatikával gyakran támogatott területek				
Adóügyek	69	2119	1	15
Iktatás	69	2114	5	167
Gazdasági ügyek	66	2025	1	29
Vagyonylivántartás	63	1926	1	32
Személyzeti ügyek	47	1448	1	21
Szociális igazgatás	43	1317	5	156
	Informatikával kevésbé támogatott területek			
Testületi és bizottsági munka	15	451	3	81
Igazgatási és hatósági ügyek	14	437	3	87
Oktatási ügyek	10	300	1	28

	Használ informatikai támogatást		Tervezi a terület informatikai támogatását	
	%	darab	%	darab
Informatikával gyakran támogatott területek				
Építéshatóság	7	214	3	81
	Informatikával nem támogatott területek			
Szabálysértés	5	167	3	86
Ipari és kereskedelmi igazgatás	3	105	2	54
Egészségügyi igazgatás	3	83	1	24
Lakásügyek	3	78	1	23
Beruházás, közbeszerzés	3	78	1	41
Közterület-felügyelet	2	62	1	22
Művelődés, oktatás, sport	2	59	1	24
Környezetvédelem	1	43	1	27
Közlekedés	1	31	1	18
	Gazdasági ügyek			
Intézményi számvitel	53	1624	1	17
Munkaerő-gazdálkodás	16	482	0	15
Intézményi kontrolling	7	218	0	15
Projektmenedzsment	2	52	1	21

1. táblázat (TÁMOGATJÁK-E ÖNÖK INFORMATIKÁVAL AZ ALÁBBI TERÜLETEKET?)
(%-OS ARÁNY ÉS SOKASÁGI BECSLÉS A PC-T HASZNÁLÓ ÖNKORMÁNYZATOK KÖRÉBEN, N=1796)

Használt szakszoftverek

Összességében elmondható, hogy rendkívül széles szoftverskálát alkalmaznak az önkormányzatok. Tekintettel az egyre nagyobb fokú integráltsági követelményekre, ez nem tekinthető kedvezőnek. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a MÁK szoftvereinek alkalmazása elég elterjedt, ami egy egységes önkormányzati igazgatási platform alapját képezheti.

ASP szolgáltatás igénybe vétele

Az önkormányzatok ASP-vel kapcsolatos tájékozottsága még igen alacsonynak mondható, mindössze 10%-a ismeri pontosan az ASP modell működését, 28%-a hallotta már ezt a kifejezést, 62%-a viszont még egyáltalán nem találkozott ezzel a fogalommal vagy nem tudott válaszolni.

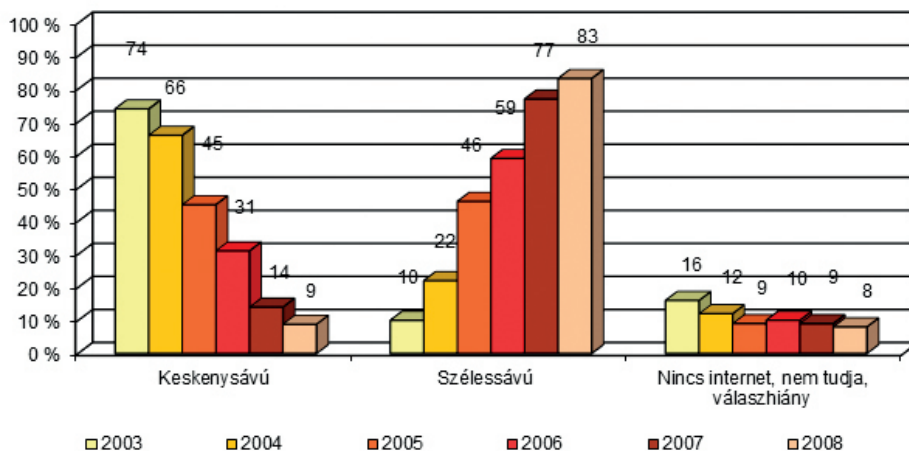
Az alkalmazásszolgáltatások használata mind a munkaszervezést támogató megoldások, mind a szakhatósági szoftverek esetében még nagyon ritka, és bár jelentős potenciál rejtőzik az érintett körben, a jelenlegi bázis nagyon kicsi. A workflow, a csoportmunka és a tudásmenedzsment területén az érintett hivatalok 7-14%-a alkalmaz ASP-t (10-30 önkormányzat), míg a szakhatósági szoftvereket illetően 1-6% az ASP-t igénybe vevők aránya (legfeljebb 100 hivatal). 2.1.1.12 Internet-penetráció

Internet-penetráció

Az önkormányzati hivatalok 93%-a rendelkezett 2009 elején valamilyen internet-hozzáféréssel, a számítógépet használó önkormányzatok esetében ez az arány 96%-os. A penetráció nem változott szignifikánsan 2006-2007-hez képest.

Az internet-kapcsolatok típusai

2005-ben az internet-hozzáférések terén az önkormányzatok körében is megindult a minőségi csere, a szélessávú kapcsolatok elterjedése. A technológia jellegét illetően ez a trend 2006-ban erősen lelassult, 2007-ben azonban ismét dinamikus bővülés történt a fejlettebb technológiák terén. 2008-ban nem történt számottevő változás, az elavultabb megoldások azonban fokozatosan szorulnak vissza. 2009 elején (ahogyan már 2006-ban is) a DSL-csatlakozás volt a legelterjedtebb kapcsolati forma, az internet-hozzáféréssel rendelkező önkormányzatok 57%-a használ DSL-kapcsolatot.

5. ÁBRA (A SZÉLESSÁVÚ INTERNETKAPCSOLATOK ELTERJEDTSÉGE)
(SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁS AZ ÖSSZES ÖNKORMÁNYZAT KÖRÉBEN, N=1857)

A szélessávú kapcsolat elterjedtsége

Az önkormányzati hivatalok 83%-a rendelkezik szélessávú hozzáféréssel. Szélessávúnak tekintettük a DSL, a kábel TV-s, a bérelt vonali, az optikai, a műholdas és a mikrohullámú kapcsolatot. 2007-2008-ban dinamikusan bővült a szélessávú hozzáférések részaránya, miközben a keskenysáv egyre jobban visszaszorult.

Közháló-köznét

Az internet-kapcsolattal rendelkező önkormányzatok egynegyede (27%-a) bevallása szerint közháló-köznét program keretében fér hozzá a világhálózathoz, ez közel 800 hivatalt jelent (2007-ben még 900 ilyen önkormányzat

volt). Amíg a legkisebb községek több mint egyharmada veszi igénybe a közháló-köznét programot, addig a városoknál 5% a megfelelő érték. A megyei jogú városok, kerületek esetében mindössze 1 hivatal jelezte, hogy ilyen módon jut internet-hozzáféréshez.

Honlap-penetráció

A számítógéppel rendelkező önkormányzatok 74%-a rendelkezik saját honlappal, ami összesen mintegy 2300 önkormányzati weboldalt jelent. A honlap-penetráció igen jelentősen nőtt a számítógépet használó önkormányzatok körében a 2004-ben mért 40%-hoz képest. A saját honlappal rendelkezőknek mindössze 5%-a készítette el weboldalát 2000 előtt. 2002-től kezdve folyamatosan nőtt a honlapot létrehozó önkormányzatok száma, a jelenleg működő önkormányzati weboldalak mintegy négyötöde 2002-ben vagy azt követően készült el.

Elektronikus szolgáltatások

A honlappal rendelkező önkormányzatok 27%-nak weboldalán (mintegy 600 honlapon) találkozhatunk az ügymenetekről szóló információkkal, ügymenetleírásokkal. Ez jelentős előrelépés a 2005-ös 12%-hoz képest, ugyanakkor kevesebb, mint a 2007-es 35%, aminek az az oka, hogy a honlapok egy jelentős részénél az ügymenetleírásokat felváltották a letölthető űrlapok. A honlapok 33%-ról tölthetők le nyomtatványok, űrlapok, ami azt jelenti, hogy összesen 750 ilyen lehetőséget biztosító önkormányzati weboldal van Magyarországon. Azon önkormányzatok aránya, amelyeknél a weboldallról letöltött űrlapok elektronikus formában is benyújthatók, mindössze 5%.

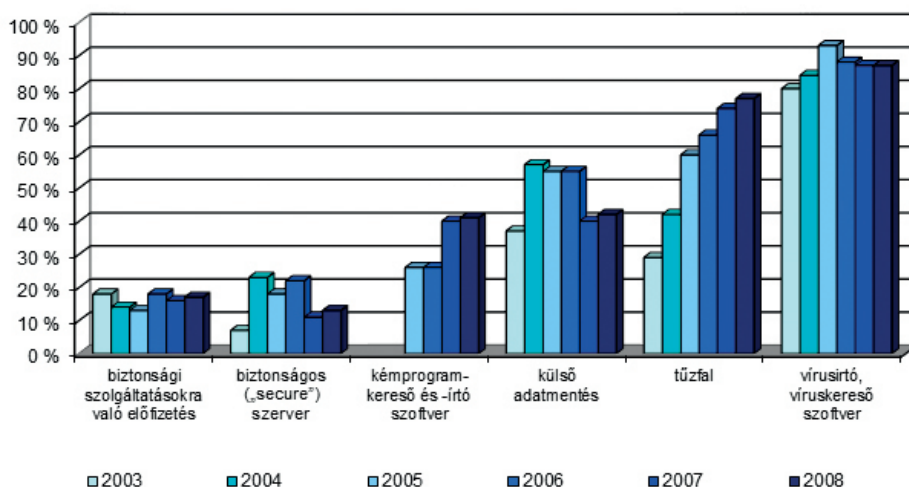
	Nyújt szolgáltatást			Szolgáltatás fejlettsége								
				Információ			Interakció			Kétoldalú interakció vagy tranzakció		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Község	35	29	31	27	28	19	18	14	23	2	1	4
Nagyközség	53	53	67	40	47	42	32	36	56	3		8
Város	77	84	89	58	69	64	63	67	76	8	7	13
Megyei jogú város, kerület	93	94	100	62	60	69	84	74	82	11	38	42
Országosan	44	39	41	34	35	27	28	24	33	3	3	6

6. ábra (MILYEN FEJLETTSÉGŰ INTERNETES SZOLGÁLTATÁSOKAT NYÚJT AZ ÖNKORMÁNYZAT A LAKOSSÁG ÉS A VÁLLALATOK FELÉ?)
(SZÁZALÉKOS ARÁNYOK A HONLAPPAL RENDELKEZŐ ÖNKORMÁNYZATOK KÖRÉBEN, N=1339)

Az információ, interakció, illetve kétoldalú interakció, tranzakció oszlopok összege nem egyenlő a „nyújt elektronikus szolgáltatást” oszlop értékeivel, mivel egy önkormányzat különböző szintű szolgáltatást nyújthat eltérő területeken.

Információbiztonsági eszközök használata

Az informatikai biztonsági megoldások közül továbbra is a víruskereső, vírusirtó szoftvereket preferálják az önkormányzatok, a számítógéppel rendelkező hivatalok 87%-a alkalmaz ilyen szoftvereket, ami megegyezik a 2006-ban és 2007-ben mért értékkel. A második legelterjedtebb biztonsági megoldás a tűzfal, amelyet az önkormányzatok 77%-a használ, míg az adatokról biztonsági mentést készítő aránya szintén kis mértékben nőtt 2007-hez képest (42%). A kémprogramkereső és -irtó szoftvereknél minimális emelkedés tapasztalható 2008-ban. Biztonságos szervert a számítógéppel rendelkező önkormányzatok 13%-a üzemeltet, a biztonsági szolgáltatásokra való előfizetés pedig 17%-ukra jellemző.

7. ábra (MILYEN INFORMATIKAI BIZTONSÁGI MEGOLDÁSOKAT HASZNÁLNAK?)
(%-OS ARÁNYOK A SZÁMÍTÓGÉPPEL RENDELKEZŐ ÖNKORMÁNYZATOK KÖRÉBEN, N=1796)

Informatikai beruházások

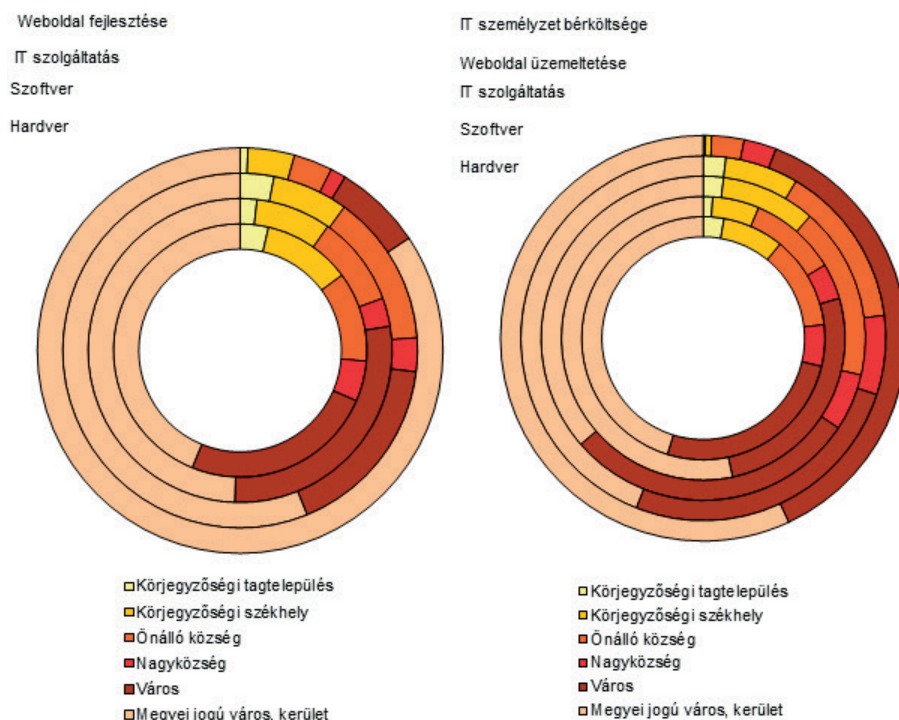
Az önkormányzati szektor 2007-ben mintegy 6,5 milliárd forintot, 2008-ban pedig 7,2 milliárd forintot fordított az informatikai terület fejlesztésére és üzemeltetésére (az IT személyzet bérköltsége nélkül). Az informatikai költségekben belül a hardver kategória volumene volt a legnagyobb, erre 2007-ben és 2008-ban is mintegy 3,3 milliárd forintot (egyszeri és folyó költségek) fordítottak az önkormányzatok.

A teljes hardver fejlesztés mintegy 90%-át mindkét évben az alap hardver infrastruktúra bővítése adta. A szoftverfejlesztéseket illetően 2008-ban

emelkedést tapasztalhattunk mind az alap-, mind a célszoftverek kapcsán, a számítógépes programokra fordított kiadások aránya kissé eltolódott a célszoftverek irányába.

Folyó informatikai kiadások

Az önkormányzatok folyó informatikai kiadásai több mint 20%-kal emelkedtek 2008-ban a 2007-es értékhez képest. A folyó informatikai kiadásokon belül a kiegészítő hardver vásárlások, a szoftver támogatási díjak és az informatikai szolgáltatások hasonló részarányokat képviseltek, mindhárom területre nagyjából 1 milliárd forintot fordítottak az önkormányzatok.

8. ábra (AZ EGYSZERI ÉS A FOLYÓ INFORMATIKAI KIADÁSOK MEGOSZTLÁSA)
(AZ ÖSSZES ÖNKORMÁNYZAT KÖRÉBEN, N=1857)

Telekommunikációs kiadások

Az egyszeri telekommunikációs kiadások összege 2008-ban 450 millió forint körül alakult országos szinten. Az összes telekommunikációs beruházás több mint felét végezték el a városok és a megyei jogú városok, kerületek, egytizedét a nagyközségek, egyharmadát pedig a községek. A 2007-es évhez képest jelentős változást nem tapasztalhatunk sem a költségek összegében, sem a szerkezetében. A 2009-es év egyértelműen eltérést mutat a tendenciától, az önkormányzatok tervei alapján a teljes beruházás értéke

320 millió forintba csökkenhet, ami a városok és a legnagyobb önkormányzatok kiadás-visszafogási terveinek köszönhető.

A folyó telekommunikációs kiadások 2008-ban mintegy 4,3 milliárd forintot tettek ki, ennek közel kétharmada a vezetékes, egyharmada pedig a mobiltelefonnal kapcsolatos költség volt. A kiadások szerkezetét tekintve azt láthatjuk, hogy az előfizetési díj és a forgalmi díj a vezetékes telefon esetében 30-70%-ban, a mobiltelefon kapcsán pedig 25-75%-ban részesedik a teljes költségből. A településméret növekedésével fokozatosan csökken az előfizetési díj aránya, ezzel párhuzamosan pedig emelkedik a forgalmi díj hányada a költségen belül.

IT képzések

A számítógépet használó önkormányzatok 5%-ánál vett részt legalább egy vezető beosztású munkavállaló informatikai továbbképzésben 2008-ban, ami összesen 160 önkormányzatot jelent. 2009-ben az érintett hivatalok 2%-ánál, mintegy 70 önkormányzatnál kerülhet sor a vezetők IT-képzésére. Az egyéb beosztású alkalmazottak képzésére 2008-ban összesen 380 önkormányzatnál volt példa, míg 2009-ben a jelenlegi tervek alapján 130 hivatalnál várható ilyen jellegű oktatás.

Informatikai alkalmazottak

A számítógépet használó önkormányzatok 16%-ánál foglalkoztatnak informatikai szakembert, ez mintegy 500 önkormányzatot jelent. A magyarországi önkormányzatok becslésünk alapján összesen mintegy 900 informatikust foglalkoztatnak, 2007-hez képest ez jelentős visszaesést jelent, ami főként a községekben tapasztalható létszámcsökkenésnek köszönhető. Az informatikusok között többségben vannak a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkezők, ők a teljes létszám felét teszik ki, 140-ra tehető a középfokú végzettségűek, 220-re az OKJ-s képesítéssel rendelkezők és 90-re az egyéb képesítéssel bírók száma.

Szakképzési kiadások

Az önkormányzatok átlagosan 180 ezer forintot költöttek szakképzésre 2008-ban és várhatóan hasonló összeget fordítanak e célra 2009-ben. Ennek alapján a teljes önkormányzati szektor összes szakképzési kiadását 2008-ban 560 millió forintba, 2009-ben pedig 550 millió forintba becsüljük.

Az informatikai képzéssel kapcsolatos költségeket illetően a 2007-es tendencia folytatódni látszik, miszerint jelentősen csökken a korábbi évekhez viszonyítva az IT képzésekre fordított összegek nagysága. Az egy önkormányzatra jutó átlagos informatikai képzési kiadás 11 ezer forint volt 2008-ban és e körül várható 2009-ben is. Összességében az önkormányzatok 2008-ban és 2009-ben is 35 millió forint körüli értékben áldoznak munkavállalóik informatikai jellegű képzésére.

Oktatási intézmények fejlesztésére tervezett informatikai kiadások

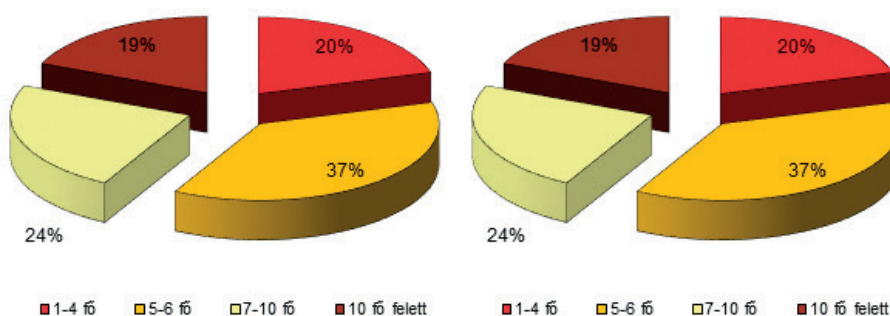
Az oktatási intézményt fenntartó önkormányzatok által az oktatási intézmények fejlesztésére fordított informatikai kiadások összege 2008-ban

1,8 milliárd forint körül alakult, míg a 2009-es érték ennél kevesebb, 1,5 milliárd forint körül várható, aminek már az IT költséknél is említett 2 éves időtáv okozta bizonytalanság az oka. A kiadások szerkezetét illetően mindkét évben a nem tantermi alap hardver infrastruktúra és a tanterem informatikai ellátottságának fejlesztése kapja a legnagyobb hangsúlyt (30-32%, illetve 27-30%). Ezt követi az alap szoftverek beszerzése és az oktatási adminisztrációs és ügyviteli rendszerek bevezetése egyaránt körülbelül 10%-os részaránnyal. Az számítógépes hálózati infrastruktúra bővítése és az IT biztonsági megoldások bevezetése 5-8%-os részesedéssel bír mindkét évben, a telefon infrastruktúra fejlesztése 4%, a honlap megújítása 2-3%, az elektronikus iktatás, iratkezelés, archiválás kialakítása és a távoli elérést biztosító rendszer kiépítése pedig ennél is kisebb hányadát teszik ki az oktatási intézmények informatikai fejlesztési kiadásainak.

Kistérségi társulások jellemzői

A kistérségi társulások nagyjából egynegyede-egynegyede 1-9, 10-15, 16-20, illetve 20-nál több települést foglal magában. A társulásokat alkotó települések számának különbsége a régiók településszerkezetére vezethetők vissza, amíg az Alföldön a nagyfalvas struktúra a jellemző, addig a Dél-Dunántúlon és az Észak-Alföldön a kis települések vannak túlsúlyban.

A kistérségi feladatokat ellátó munkaszervezet méretét illetően az 5-6 fős irodák vannak többségben (38%), a többi kategória szinte azonos arányban képviselteti magát.

8. ÁBRÁ A KISTÉRSÉGEK LÉTSZÁM ÉS TELEPÜLÉSSZÁM SZERINTI MEGOSZLÁSA
(SZÁZALÉKOS MEGOSZLÁS ÖSSZES KISTÉRSÉG KÖRÉBEN, N=166)

Kistérségi társulások jellemzői

A kistérségek ügyeiknek a résztvevő települések önkormányzataitól független megvalósítását preferálják, a társulások majd négyötöde (79%) önkormányzatoktól különálló társulásban szervezi meg feladatait. A társulás munkáját a kistérségek legtöbbször a gesztor önkormányzat székhelyén, de az önkormányzattól eltérő irodában (52%) végzik. A kistérségek többsége (62%) kizárólag saját rendszerében követi nyomon a társulás folyamatait.

Kistérségi társulások tervezett informatikai kiadásai

A kistérségi társulások 2008-ban mintegy 90 millió forintot költöttek az informatikai infrastruktúrájuk fejlesztésére, 2009-ben pedig közel 80 millió forintot terveznek erre a célra fordítani. A folyó informatikai költségek nagysága a fejlesztési kiadásokéval nagyjából megegyezik, 2008-ban közel 80 millió forintot, 2009-ben pedig várhatóan mintegy 90 millió forintot visznek majd el a folyó költségek.

Összegzés

Az önkormányzati informatika 1998-2010-es időszakban statisztikailag is egyértelműen kimutatható fejlődésen ment át. A fejlődés leginkább az infrastrukturális területen – hardver-hálózat - jelentett előrelépést. Az alkalmazott rendszerek esetében kevés kivétellel még mindig a „szigetszerű” megoldásokat hozta létre, illetve tartotta fent. Az előbb leírt pozitívumok mellett érdemi hiányossága volt a periódusnak az átfogó, hivatalon belüli, azonos feladatot végző hivatalok, valamint az azonos feladatot más szinten ellátó szervezetekre vonatkozó igazgatás-szervezési tudás hiánya és az erre visszavezethető rendszer-hatékonysági hiányosságok, vagyis nem szűntek meg azok a párhuzamosságok, amelyek átgondolt igazgatásszervezéssel a felhasznált források révén elkerülhetőek lettek volna.

ESETTANULMÁNY:

IKRÉNY ÖNKORMÁNYZATÁNAK ÜGYINTÉZÉSI HELYZETKÉPE¹

Az önkormányzatról általában

Ikrény község önkormányzata egy létszámában is dinamikusan fejlődő, az 1700 főt meghaladó település lakosainak, napi „ügyesbajos” dolgainak intézését hivatott megoldani. A hivatal alkalmazotti létszáma 6 fő, amely létszámot egy fő jegyző, egy fő igazgatási előadó, kettő fő pénzügyi előadó, egy fő adóügyi előadó és egy fő iktató illetve kézbesítői feladatokat is ellátó tölti be. A jegyzőt – aki egyben a hivatal vezetője – a munkáltatói jogkört gyakorló képviselőtestület választja, míg a hivatal köztisztviselőit a jegyző nevezi ki. A falu életét a helyi képviselők választásáról szóló törvény alapján 9 fős képviselőtestület irányítja. Munkáját az általa létrehozott és működtetett bizottságok segítik.

Ügyintézési helyzetkép

Az ország többi önkormányzatához hasonlóan náluk is fenntartással vegyes érzés tapasztalható az információ és kommunikáció technológia alkalmazás terén. Az átalakítás sikeréhez úgy szemlélet, mint módszerbeli változás, változtatás szükséges. (E változásnak természetesen nem csak Ikrényben kell bekövetkeznie.) Elmaradásunk van az információ és kommunikáció technológián alapuló ügyfélközpontú közszolgáltatásokban, mert:

² Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Gergó András, Egy községi önkormányzat az e-közigazgatás tükrében

1. Náluk is felfedezhető a közigazgatás hagyományos szemléletének és alkalmazási módszereinek egymásmellettsége és keveredése.
2. Jelen vannak a felesleges ügyintézési terhet és költséget jelentő anyagi és eljárásjogi szabályok.
3. A helyi döntéshozatal szereplői a hagyományos közigazgatás szemlélet rabjai.

Adat és információbázis

Az önkormányzatnak csak részben áll rendelkezésre az információ és kommunikációtechnológia követelményeinek megfelelő adatnyilvántartás. (Pénzügy, népesség, adó, iktatás, vagyonkataszter.) Az önkormányzat belső környezetére vonatkozó olyan elemzések, melyből megállapítható lehetne az önkormányzat erőssége és gyengesége nem készült, így Ikrény önkormányzatának nem áll módjában az eközigazgatásnak megfelelő adatokat, helyzetelemzést szolgáltatni.

Informatikai rendszer

2003-ban sikerült kiépíteni egy hivatalon belüli számítógép hálózatot 8 munkaállomással, amelyet elsősorban pénz hiányában nem tudnak továbbfejleszteni. Nincs megoldva az információ és kommunikációtechnológia működéséhez szükséges fizikai kapcsolat kiépítése az önkormányzati intézmények felé. Az internet elérése ugyan megoldott, de lehetőségeinknek sajnos gátat szab a drága vonal. Sajnos, mint a magyarországi önkormányzatokra általában jellemző, komoly pénzügyi nehézséggel küzdenek ők is, amelynek legfőbb oka az állam pénzelosztó szerepében keresendő. Ebből eredően az információ és kommunikációtechnológiai fejlesztés legnagyobb akadálya a pénzhiány. Ezért az önkormányzat igazgatási munkája nem átfogó és nem integrált rendszeren alapul, azáltal viszont csökken az információ és kommunikációtechnológiai rendszerek alkalmazásából kiaknázható előnyök, és e miatt gyakran van szükség a különböző rendszerek adatainak újra bevitelére.

Mint általában az önkormányzatok többségénél náluk is minden egyes szoftver egy külön információsíziget, az alkalmazott technológia nem egységes. Ez egyben azt is jelenti, hogy nem lehet kiaknázni az adatok teljes értékéből származó előnyöket, mivel nem lehetséges a különböző igazgatási területek adatainak összesítése.

Ezen felül a hivatal dolgozói sok időt töltenek azzal, hogy a rendszerek által generált adatokat újra beviszik egy másik rendszerbe. Ez csökkenti az igazgatási munka hatékonyságát. (Főleg ha figyelembe vesszük, hogy községi önkormányzat révén nem csak a kijelölt ügyintézési napon fogadják az ügyfeleket.)

Szakember ellátottság

Míg az államigazgatási ügyek kezelését szakképzett ügyintézők végzik, addig önkormányzatuknál az informatikai rendszer kiépítésére, üzemeltetésére egyáltalán nincs szakember. Ez az állapot egyben azt is jelenti, hogy

ezen a téren a hivatal kiszolgáltatottá vált, mert ha zavar keletkezik a rendszerbe, a szakember megérkezéséig leállásra kényszerülnek. Ez az állapot viszont az ügyfelek kiszolgálását is veszélyezteti. Ha lenne informatikus az önkormányzatnál, akkor inkább mernénk rendszereket használni, mert a felmerülő problémákat azonnal lehetne orvosolni.

A hivatal jogi környezete, működése, főbb jellemzői

Az önkormányzat jogi környezete jogszabályilag adott, ezen a téren nincs különbség kicsi és nagy település között. Ugyanis azonos esetben a legkisebb település hivatalának ugyanazon hatósági intézkedési jogkörben eljárva kell eljárnia, mint akár egy megyei jogú város hivatalának, ahol szakterületre specializálódott osztályok állnak rendelkezésre. Ugyanakkor működési feltételeikben már megtalálható egyediségük jellemzői.

Szervezeti felépítés

Nagyon behatárolt létszámkerettel kell megfelelni a törvényi és helyi társadalmi elvárásnak úgy, hogy számukra sem közömbös a végeredmény. Az érdemi ügyintézéshez nem állnak rendelkezésre osztályok, specialisták. Saját kútfőből merítve, jogszerűen kell megoldani ügyeiket. Ez sok időt és néha bizonytalanságot eredményez. Míg a bizottságok működtetése inkább kötődik a polgármesteri tisztséghez, addig a hivatal működtetése a polgármester véleményezési jog biztosítása mellett elsősorban jegyzői feladat. Az is látható, hogy fontosságának megfelelő súllyal bír a pénzügyi feladatok ellátása, míg az adókhoz, ügyiratok iktatásához kapcsolódó teendőket egy-egy fő maradéktalanul el tudja látni. Az igazgatási feladat ellátása öleli fel azt a anyakönyvezésével végződik. Az a köztes állapot, amely e két esemény között van, és amit életnek nevezünk, számtalan olyan történést tartalmaz, amelynek megoldása erre a szakterületre hárul.

Összegzés

Korunk technikai eszközeivel az állampolgár és a helyi közigazgatás kapcsolata teljesen új alapokra helyezhető, mert az információs társadalom egy új típusú államot hozott létre, megfogalmazódott a jövő állama: a hálózati állam. A hálózati államban pedig az eddigi alattvaló polgár számára megteremtődik a résztvevő állampolgár lehetősége, ezáltal a digitális önkormányzás és a digitális polgár, az e-közigazgatás és az e-polgár egymást feltételezi, és közösen testesíti meg az e-demokráciát.

Annak a rendszernek, ahol az állam van a polgárért és nem fordítva, a rendszerszerű és egyelőre egyedül hatékony szisztémája az e-kormányzás és az e-közigazgatás lehet. Az e-közigazgatás pedig a legkisebb településen is egy olyan nyilvános társadalmi vállalkozásnak fogható fel, amelyben a polgárok és érdekeik kifejezésére szervezett csoportjaik, valóságosan és elektronikusan együttműködnek az általuk választott önkormányzati képviselőkkel és a helyi közigazgatással, s az együttműködésből született közös döntéseket végrehajtják.

A végrehajtó munkában pedig kiemelt szereppel bír az a helyi hivatal, amelynek működése részben azonos feltételek (törvényi szabályozás) között történik. (Az eltérés elsősorban gazdasági eredetű.) Feltételezve, hogy úgy az országos, mint a helyi rendeletek, döntések, nem lesznek hosszú ideig kitéve a korlátozott, lokális érdekeknek és felfogásoknak, a közigazgatás elektronikus módja, az Internet teremtette helyi nyilvánosság és átláthatóság csökkenti a kiszolgáltatottság érzését. De vajon mikor jutunk el ide? Napjainkban a kormány támogatja az önkormányzatok és a kistérségek információs rendszereinek jelentős korszerűsítését, integrált rendszerek használatát, az infokommunikációs eszközpark korszerűsítését, korszerű Internet hozzáférési lehetőség biztosítását az önkormányzatok és az állampolgárok részére, az önkormányzati döntéshozók, előadók, informatikusok, ill. az állampolgárok továbbképzését és további területeket.